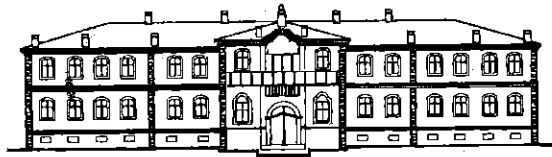

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ – БИТОЛА

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

БР.21

БИТОЛА

2018

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ БР. 21 НА
Н.У. ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА
СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ – БИТОЛА**

Издавач:

НУ Завод и музеј Битола

За издавачот:

д-р Мери Стојанова

Претседател на редакциски одбор:

Енгин Насух

Технички секретар:

м-р Јове Парговски

Членови на редакциски одбор:

Надежда Георгиева

м-р Ристо Палигора

Владо Горевски

Лектор: Стево Гаповски

Печати: Херакли Битола

Тираж: 300

СОДРЖИНА

Антонио ЈАКИМОВСКИ, Душко ТЕМЕЛКОСКИ НЕКРОПОЛИТЕ ДОЛИШТЕ И ПРИСОИ КАЈ СЕЛО ПРИЛЕПЕЦ	1
Александар МИТКОСКИ КУЛТНИ ПРЕДМЕТИ ОД ВРЕМЕТО НА ЕНЕОЛИТОТ ОД ПРАИСТОРИСКАТА ЗБИРКА НА Н.У.ЗАВОД И МУЗЕЈ – ПРИЛЕП.....	13
Енгил НАСУХ, Аница ЃОРЃИЕВСКА НОВООТКРИЕНИ ОБЈЕКТИ ВО ХЕРАКЛЕЈА	31
Весна КАЛПАКОВСКА МОЛИТВЕНИТЕ ПРОЗБИ ВО ЕПИГРАФСКИТЕ СПОМЕНИЦИ ОД РАНОВИЗАНТИСКИОТ ПЕРИОД.....	49
Оливера МАКРИЕВСКА ДОПОЛНИТЕЛНИ СЛИКАРСКИ И ДРУГИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ИКОНИТЕ.....	59
Рубинчо БЕЛЧЕСКИ НАРОДНИОТ ХЕРОЈ КИРЕ ГАВРИЛОСКИ - ЈАНЕ НИЗ ТЕКСТ И ФОТОГРАФИИ	71
Гоце ВЕЉАНОСКИ БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ (1912-1913 ГОДИНА) И АКТИВНОСТА НА КРСТЕ ПЕТКОВ МИСИРКОВ ЗА ЗАЧУВУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИОТ НАЦИОНАЛЕН ИДЕНТИТЕТ	81
Бранко ЃОРЃИЕВ ТАЈНАТА ПОЛИЦИЈА НА МАКЕДОНСКАТА РЕВОЛУЦИОНЕРНА ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОЧВАТА НА СТРУМИЦА И СТРУМИЧКО	89
Марјан ИВАНОСКИ ВТОР, ВОНРЕДЕН КОНГРЕС НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАНТСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ОСЛОБОДИТЕЛЕН КОМИТЕТ НА МАКЕДОНИЈА (БРЕМЕН, 1972 ГОДИНА).....	97
Ѓорѓи ЛАЗАРЕВСКИ СО ЛУБОВ КОН ВИСТИНАТА	107
Александар ЛИТОВСКИ ПРИЛОГ ЗА ТРЕТМАНОТ НА МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО ПРАШАЊЕ ВО ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА ВО ВРЕМЕ НА ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА (ДО АСНОМ).....	117

Димитар ЉОРОВСКИ ВАМБАКОВСКИ КРАЈОТ НА ГРЧКАТА „МАКЕДОНСКА БОРБА“ ВО ЈУГОЗАПАДНА ОСМАНЛИСКА МАКЕДОНИЈА ВО 1908 ГОДИНА	129
Невен РАДИЧЕСКИ НЕКОИ ПОВАЖНИ ОДРЕДНИЦИ ВО ДОИЗГРАДУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА И КУЛТУРНА ПОСЕБНОСТ ВО 60- ТИТЕ ГОДИНИ НА МИНАТИОТ ВЕК.....	143
Александар СИМОНОВСКИ РАЗВОЈОТ НА СЛУЖБАТА ЗА ДРЖАВНА БЕЗБЕДНОСТ ПО БРИОНСКИОТ ПЛЕНУМ (1966 – 1967)	153
Роберто ТРАЈКОВСКИ ОДМАЗДНИЧКИ АКЦИИ НА ВЕРМАХТОТ ВО МАКЕДОНИЈА (1943-1944).....	169
Славица КРСТИЌ ТРАЈКО МУФТИНСКИ ПРВИОТ КУМАНОВСКИ ЗОГРАФ И СЛИКАР - по повод 55 години од неговата смрт (1963 - 2018).....	177
Горан ВАСИЛЕСКИ ВОДИЧАРСКИТЕ ОБРЕДИ И ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ПРИЛЕПСКИОТ ДЕЛ НА МАРИОВО	195
Мери СТОЈАНОВА СРОДСТВОТО И СРОДНИЧКАТА МРЕЖА НА ПРЕСПАНИТЕ ВО ПРЕСПА И ДИЈАСПОРАТА (КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ).....	205
Gabriela TOPUZOVSKA THE STATUTES OF THE MEDICAL FACULTY IN SKOPJE (1960-1991).....	215
Соња СТРЕЗОСКА ВЕЉАНОВСКА СТРАНСКИ АВТОРИ ЗА ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (БИБЛИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ).....	225

**Почитувани читатели,
Почитувани колеги,**

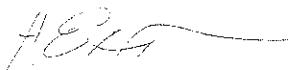
Пред нас е новото издание на „Зборник на трудови“ кое како и години наназад така и овој пат ќе понуди автентични материјали и нови сознанија од областа на историјата, заштитата и презентацијата на движното и недвижното културно наследство, како и од музеологија, етнологија, фолклористика, археологија, историја на уметноста, епиграфика....

Како дел од издавачката дејност на Националната установа Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Битола оваа едиција претставува стручно и научно списание кое е интересно читиво како за стручната така и за пошироката јавност. Во него се поместени трудови на наши колеги од редот на вработени во оваа институција, но и трудови на колеги кои работат во различни сфери во културните и научните институции ширум републиката.

Традиционално „Зборникот на трудови“ го носи зачуваното графичко решение на корицата како препознатлив печат на ова издание, додека во самата едиција ќе ги најдете поместени и инструкциите за авторите, со цел да информираме за тоа како треба технички да се подготвуваат статиите за да го заслужат своето место во некој иден ваков број.

Како и секое претходно, и ова издание го испраќа својот апел до сите колеги и научни работници и во иднина да се пријавуваат со свои стручни и научни трудови до редакцискиот одбор со цел истите да бидат презентирани во јавноста. Престедателот и техничкиот секретар на овој одбор во текот на целата година стојат на располагање за прифаќање на трудови, но и за секаква асистенција во врска со аплицирањето за учество во Зборникот.

Претседател на Редакцискиот одбор

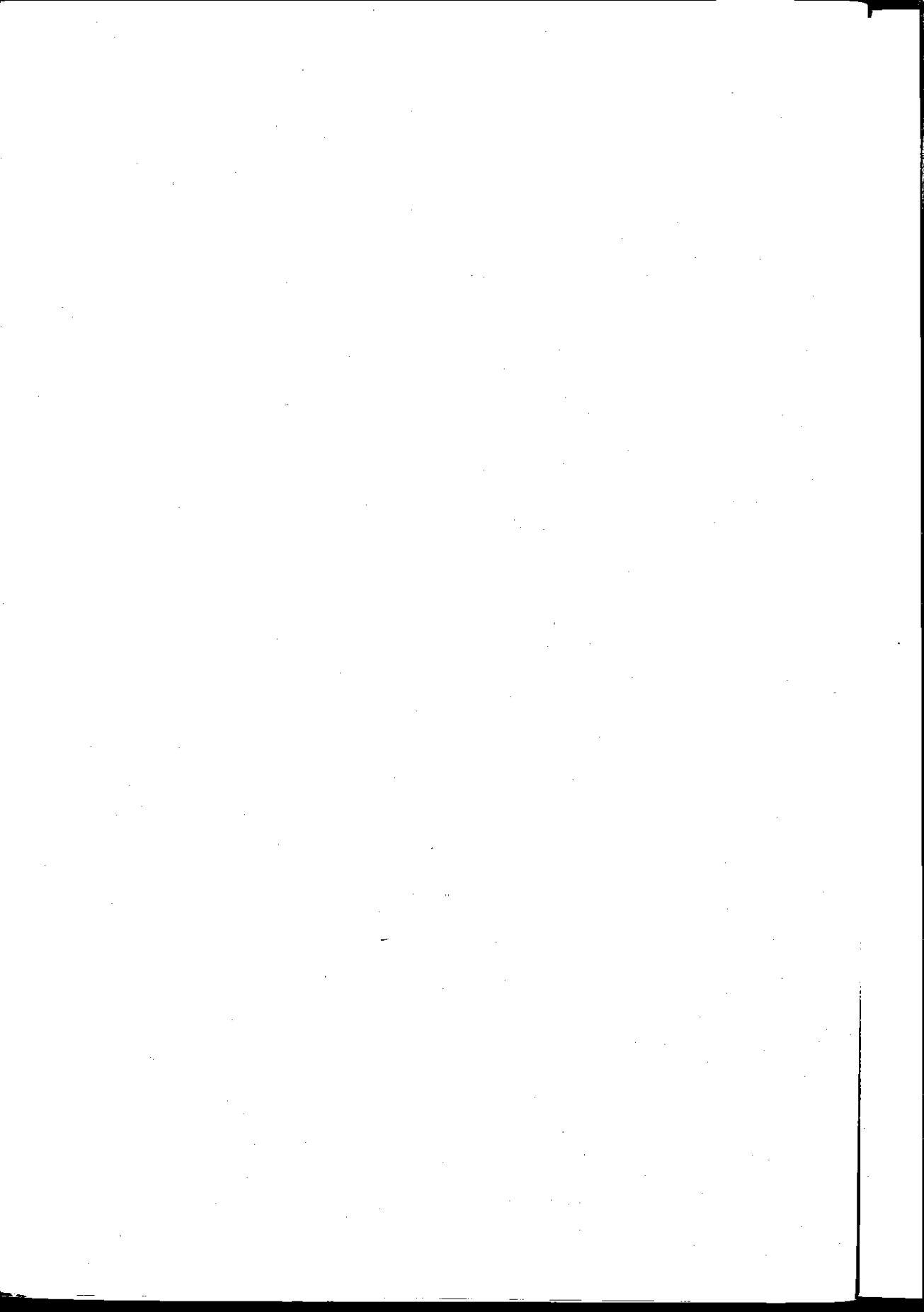

Енгин Насух

в.д. Директор

д – р Мери Стојанова

Антонио ЈАКИМОВСКИ¹
Душко ТЕМЕЛКОСКИ²

НЕКРОПОЛИТЕ ДОЛИШТЕ И ПРИСОИ КАЈ СЕЛО ПРИЛЕПЕЦ

Анстракт: Во 2016 година се реализираа истражувања на две археолошки наоѓалишта во атарот на селото Прилепец. Станува збор за сондажни археолошки истражувања на некрополите Долиште и Присои. Носител на проектот е Институтот за историја на уметност и археологија при Филозофскиот факултет на УКИМ Скопје, во соработка со НУ Завод и Музеј - Прилеп. Локалитетот Долиште во стручната литература е познато, главно, преку површински рекогносцирања, а меѓу пронајдените движни наоди, секако, највереден наод претставува деното од 208 сребрени тетрадрахми на македонски и пајонски кралеви. Според откриените движни наоди при истражувањата, во и околу гробовите, може да се потврди континуитет на користење на просторот од V-IV век пред н. е. до III век, за погребување од страна на жителите на селото за нас непозната населба која егзистирала во поширокиот простор. Покрај евидентираниите неколку локации каде биле вршени погребувања а во рамките на наоѓалиштето Долиште, новина претставува откривањето на наоѓалиште пред самиот северен влез во селото Прилепец, именувано според топонимот Присои. На оваа локација откриен е еден сегмент од некропола во која се вршеле погребувања во раноантичкиот и во хеленистичкиот период.

Клучни зборови: Археолошки наоѓалишта, Прилепец, Долиште, Присои, раноантички период, хеленистички период, римски период, погребувања, кремација, гробни јами, гробови цисти.

Во западното подножје на Селечка Планина, во атарите на селата Прилепец и Волково, на околу 4 км. јужно од градот Прилеп, се наоѓа археолошкиот локалитет Долиште (Сл. 1). Со претходни површински рекогносцирања евидентирани се остатоци од градби (рушевини од сидови и мермерни архитектонски елементи) и прибавен е движен археолошки материјал и фрагментирана садова керамика.³ Од страна на мештаните на двете села во НУ Завод и Музеј - Прилеп како случајни наоди откриени при земјоделски работи, донесени се поголем број на монети: 24 бронзени монети на македонските кралеви,⁴ 14 бронзени монети на автономните

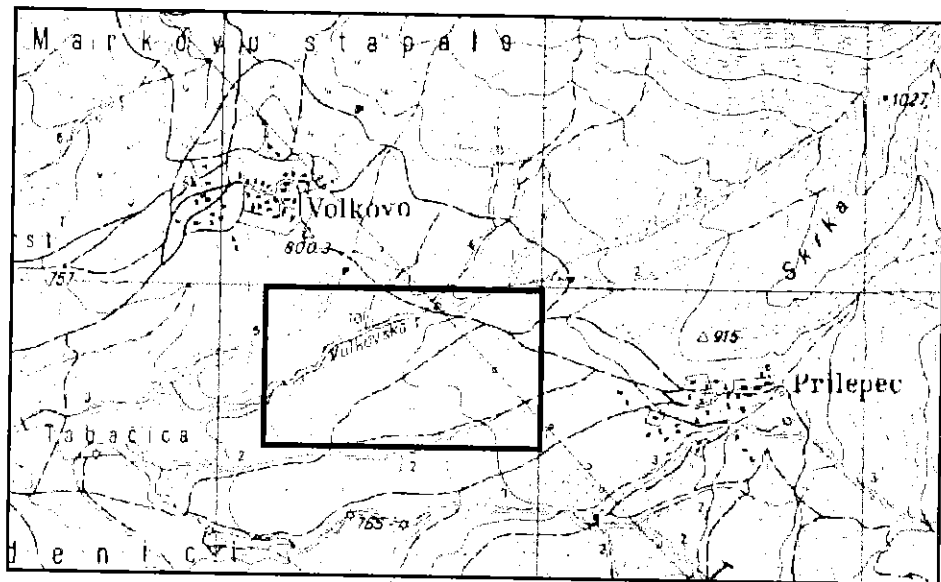
¹ Антонио Јакимовски, проф. д-р., Филозофски факултет Скопје, бул. Бр. 9, 1000, Скопје, antonio@fzf.ukim.edu.mk

² Душко Темелкоски, археолог - виш кустос, НУ Завод и Музеј - Прилеп, ул. Александар Македонски 142, 7500, Прилеп, duletem@yahoo.com

³ Кепески К., 1971, 43-45.

⁴ Кепески К., 1987, 41-63, 23, 28, 33, 40, 41, 45, 49, 61, 62, 66, 68, 70, 71, 74, 75, 79, 82, 85, 90, 94 и 96.

македонски градови,⁵ една тетрадрахма на Атина (стар стил на ковање), по една бронзена монета на градовите Лариса и Маронеја, како и 38 монети од владеењето на Рим на овие простори.

Сл 1 - Позиција на локалитетот Долните

Како особено значаен нумизматички наод се издвојува случајното откритие - депо со 208 тетрадрахми на македонски и пајонски владетели.⁶ Во музејските збирки на НУ Завод и Музеј - Прилеп евидентирани се и неколку наоди со различна намена датирани во хеленистичкиот и римскиот период (накит, теракотна фигурина, четири бронзени фигурини на богот Меркур,⁷ мермерна скулптура со претстава на Херакле, како и дел од мермерен предмет со претстава на лавја шепа. На овој локалитет претходно не се вршени археолошки истражувања. Единствено на локалитетот Безистен, кој се наоѓа во непосредна близина, се вршени мошне мали по обем ископувања меѓу двете светски војни од страна на Н. Вулиќ, при што е откриена гробница со саркофаг.⁸ Една од претпоставките е дека на овој простор во античко време егзистирал градот Пелагонија.⁹

⁵ Кепески К., 1988, 139-154, 2, 6, 7, 9, 10, 16, 24, 25, 29, 31, 39, 41 и 49.

⁶ Наодите се наоѓаат во Нумизматичката збирка на НУ Археолошки музеј Скопје; Vuckovic Todorovic D., 1958, 213-255; Микулчиќ И., 1973, 157-173; Микулчиќ И., 2011, 134.

⁷ Темелкоски Д., 2011, 329-339, 4, 15, 16 и 22.

⁸ Вулиќ Н., 1931.

⁹ Микулчиќ И., 1999, 86; Лилчиќ В., 1996, 36-44; Темелкоски Д., 2012, 25.

Археолошките истражувања во 2016 година¹⁰ беа со сондажен карактер и преземени со цел добивање нови сознанија за локалитетот Долиште. На 500 - 600 м западно од селото Прилепец, површински се видливи групации на камења, делови од гробни конструкции. Откако се определија четири локации, се поставија сонди со различни димензии.

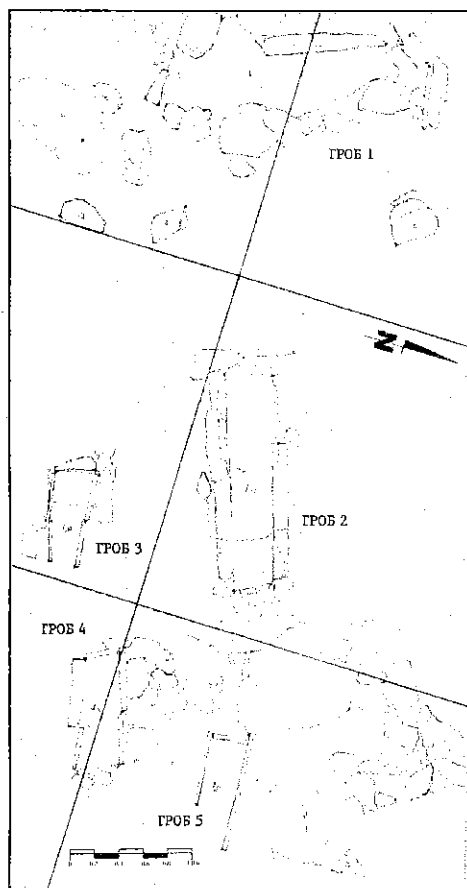
Сл 2 – Сонда 1, поглед од исток

Сонда 1 со димензии 4 x 3 м се постави покрај локална земјена патна комуникација преку која мештаните на селото пристапуваат до своите земјоделски имоти. Со текот на ископувањето сондата се прошири со два анекса кон исток, со што доби димензии од 4 x 7 м. (Сл. 2, Цртеж 1)¹¹. На релативно мала длабочина (просечно на околу 0,25 м) се открија четири гробни форми цисти и еден (Гроб 3) оформен од правоаголни градежни керамички тули. Страничните ѕидови на гробовите цисти биле оформени со по две камени плочи, додека попречните со по една камена плоча или од делумно грубо делкани помали камења. Имале основи од тврда набиена жолтеникава земја. Единствено Гроб 2 беше затворен, односно со недислоцирани три масивни покривни камени плочи. Кај Гроб 3 беше сочувана

¹⁰ Истражувањата се извршени под раководство на д-р А. Јакимовски и Д. Темелкоски.

¹¹ Техничката документација ја изработи Кире Јованоски, архитект - советник конзерватор.

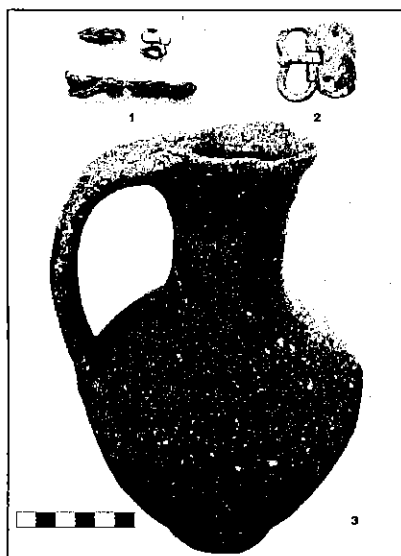
една покривна керамичка градежна тула, а бил и поплочен со две идентични градежни тули. Освен Гроб 1, кој е со ориентација северозапад - југоисток, останатите четири се со ориентација запад - исток со мал отклон кон север. Гробовите 3, 4 и 5 се со помали димензии и најверојатно во нив биле погребани деца. Остеолошки остатоци на возрастно лице евидентирани се единствено во Гроб 2, но и остатоци од покојник кој веројатно бил претходно погребан и уништен со подоцнежното погребување.

Цртеж 1 - Сонда 1, основа

Единствено Гроб 1 можеме да го датираме во хеленистичкиот период со оглед на различната ориентација во однос на другите гробови, како и според наодот на фрагментирана бронзена бслегзија, изработена од преплетени тенки бронзени жици (Сл. 3, 1). Од движни наоди во останатите гробови откриени се фрагменти од садова керамика од римскиот империјален период, железни клинци од обувки и клинови. Позначаен наод претставува бронзената тока во Гроб 2 (Сл. 3, 2), додека бронзената

монета, автономна емисија на македонските градови од II век пред н.е. најверојатно е остаток од претходно погребување - кремација, уништено со Гроб 2 од римскиот период. Веднаш покрај овој гроб, од неговата источна страна, пронајдени се целосно сочувани керамички бокал (Сл. 3, 3) и шолја со здепаста форма со една сочувана лентеста држалка (Сл. 4, 1), кои, според формата, можеме да ги датираме во римскиот империјален период. Просторот меѓу Гроб 2 и Гроб 3 е со силно горена земја, во која се пронајдени наоди од хеленистичкиот и римскиот период. Фрагментирана и многу изгорена теракотната фигурина од хеленистичкиот период, најверојатно од уништен гроб со кремација (Сл. 4, 2), неколку фрагменти од керамички садови, една целосно сочувана локално изработена конусна чинија од римскиот период (Сл. 4, 3), биконусна стаклена мониста и мониста во вид на алка од килибар.

Сл. 3 - Движсти наоди во Сонда 1

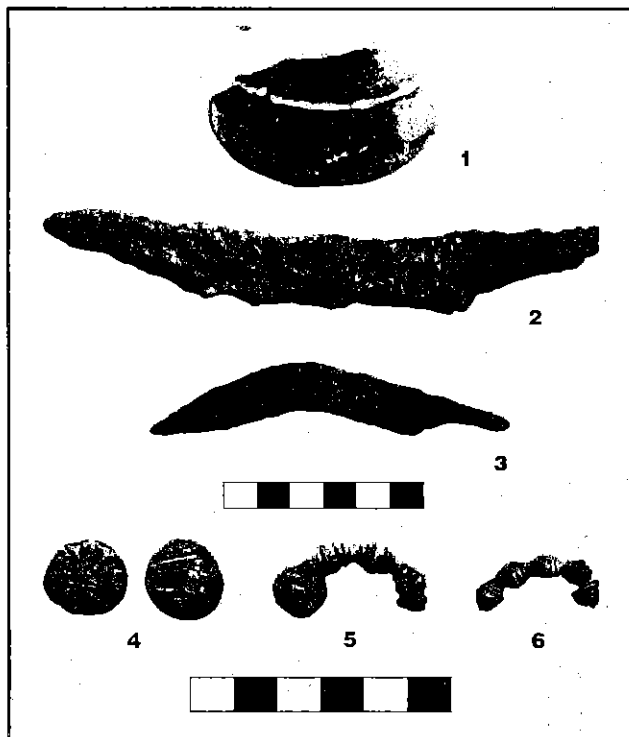
Сл. 4 - Движсти наоди во Сонда 1

Специфична појава претставуваат трите долгпавести масивни камења вертикално вкопани во земја во западниот дел од сондата, а позиционирани во една линија со правец северозапад - југоисток. Вакви камења се познати како дел од гробни конструкции во претходни временски периоди, односно во V и IV век пред н.е.¹² Нивната позиционираност во една линија упатува

¹² Лилчиќ Адамс В., Јакимовски А., 2016, 27-31; На локалитетите во рамките на археолошкиот комплекс Старо Бонче, помеѓу депешните села Подмол и Бонче, под раководство на проф. д-р Виктор Лилчиќ, проф. д-р Антонио Јакимовски и Душко Темелкоски, од 2007 до 2017 година реализирани се истражувања со кои се потврдени

на претпоставка дека биле секундарно употребени со можна намена за некакво симболично заградување на просторот за погребување во подоцнежните периоди, хеленистичкиот и римскиот. Меѓу Гроб 4 и Гроб 5, како и во североисточниот дел од сондата се евидентира ниво со групации на плочести камења.

На околу 15 м источно од Сонда 1 се постави Сонда 2 со димензии 5 x 5 м. Местото каде се постави оваа сонда се определи за истражување затоа што над површината беа видливи четири долгнавести масивни камења вертикално вкопани во земја, позиционирани во линија со правец северозапад - југоисток, сосема идентична појава како во Сонда 1. Со ископувањето целосно се открија овие камења, но без некакви други архитектонски појави кои би упатиле на пивен контекст. Покрај самиот источен профил на сондата се открија остатоци од кремирање со фрагментиран наод на керамички унгвентариум. Во слободниот простор во рамките на сондата пронајден е долен дел од раноантички црнофирнисан керамички сад со прстенесто дно и железно ноже (Сл. 5, 1 и 2).

Сл. 5 - Девети наоди во Сонда 2 и Сонда 3

повеќе некрополи од V и IV век пред н.е., со карактеристична појава на употреба на долгнавести масивни камења, вертикално вкопани во земја, кои го означуваат гробот.

На околу 150 м источно од Сонда 2 се евидентира простор со видливи на површина неколку претходно нелегално отворени гробови цисти, како и неколку мошне ниски тумули со насипи од камења со мали и средни големини.

Врз еден од овие мали тумули, означен како Тумул 1, се постави Сонда 3 со димензии 3 x 3 м. По отстранување на насипот од камења, на мошне мала длабочина, во средишниот простор на сондата, се наиде на подебел слој на гареж, а низ него неколку значајни движни наоди од рано-античкиот период: железно ноже, бронзена монета на Александар III и две сребрени фибули “малоазиски” тип (Сл. 5, 3, 4, 5 и 6). Од пронајдените керамички наоди, повпечатливи се фрагментираната шолја со тенки сидови, и лентеста држалка премачкана со редок кафен премаз, како и фрагменти од црнофирнисан скифос или кантарос. На длабочина од околу 0,35 м се наиде на нивото на жолтеникава здрава земја, а во неа три издлабена јами, веројатно гробови (Сл. 6). Јама 1 е со овална форма и ориентација североисток - југозапад, Јама 2 е приближно паралелна со североисточниот профил на сондата и навлегува во јужниот профил и Јама 3 без определена форма, со оглед што, исто така, продолжува во јужниот профил. Во јамите се евидентирани по неколку помали и камења со средни димензии, без никакви други движни наоди. Според евидентираните појави и наоди во рамките на Сонда 3, се констатира погребување во хеленистичкиот период.

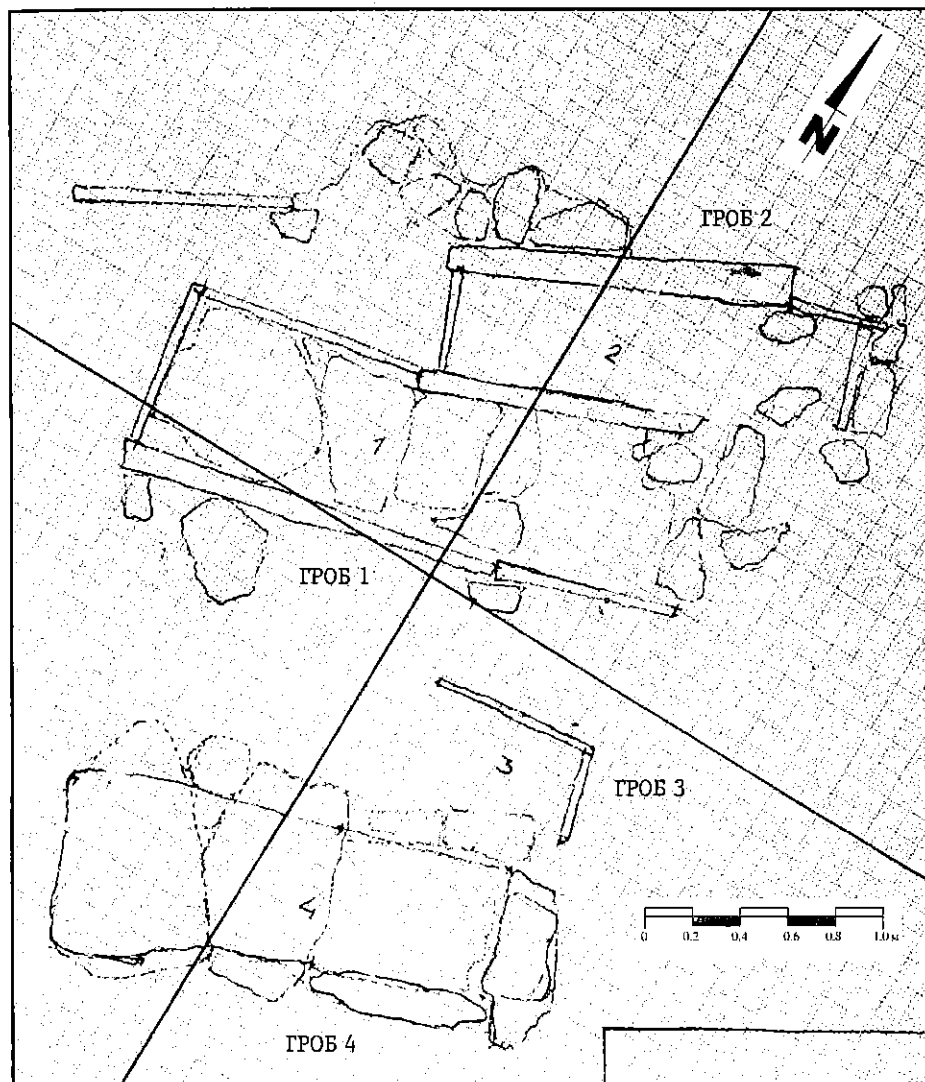

Сл 6 - Сонда 3, поглед од исток

На околу 7 м југозападно од Тумул 1 се дефинира Тумул 2, врз кој се постави Сонда 4 со димензии 4 x 4 м. Откако се отстрапи насипот од камења, се најде на контури од странични камени плочи на три гробови цисти, сите со ориентација запад - исток и мал отклон кон север (Сл. 7, Цртеж 2). Гробовите немаа сочувани покривни плочи, а по нивното целосно откривање се констатира дека единствено Гроб 1 бил со поплочена основа, додека другите три имале основи од тврдо набиена земја. Овој гроб имал една заедничка странична плоча со Гроб 2. Гроб 3, кој во поголем дел е уништен, има помали димензии, така што најверојатно во него било погребано дете. И покрај тоа што во ниту еден од овие четири гробови не се откриени движни наоди, според претходно откриените наоди во идентични гробови цисти, можеме да претпоставиме дека припаѓаат на римскиот империјален период. На овој период, според откриените наоди во него, секако, припаѓал и Гроб 4, откриен на мошне пониско ниво од останатите гробови. Беа сочувани масивните покривни камени плочи. По нивното подигање се евидентира приближно правоаголна гробна јама, издлабена во меката здравица. Јужната и источната страна биле дополнително оформени со долгнавести делкани камења врз кои налегнувале масивните покривни плочи, додека северната страна била дооформена со градежна керамика. Во гробот се открија целосно сочувана керамичка шолја со лентеста држалка (Сл. 8, 6), фрагменти од керамички сад со топчесто тело, цилиндричен врат и прстенесто дно и горен цилиндричен дел од поголем сад со лентеста држалка која поаѓа од под венецот.

С 7 - Сонда 4, поглед од север

Цртеж 2 - Сонда 4, основа

Од јужната страна на Гроб 1 се наиде на подебел слој на горена земја, а во него се открија неколку наоди од хеленистичкиот период: фрагментиран сребрен прстен (Сл. 8, 1), двојна бронзена игла укосница (Сл. 8, 5) и два железни клинци од обувки. Во останатиот слободен простор на Сонда 4 пронајдовме уште еден фрагментиран сребрен прстен, железно ноже, кружна керамичка плочка и три многу уништени нечитливи бронзени монети.

Сл. 8 - Движни наоди во Сонда 4 (лок. Долиште) и Сонда 1 (лок. Присои)

Со истражувањата на локалитетот Долиште се потврди претпоставката за користење на просторот за погребување во раноантичкиот период, хеленистичкиот и подоцна во римскиот период. Присуството на масивни долги каменети во Сонда 1 и Сонда 2, како и некои од наодите, упатуваат на најрани погребувања со кремирање во раноантичкиот период (V и IV век пред н. е.), а практикувањето на спалување на покојниците продолжува и во следниот хеленистички период. Кремираните остатоци, заедно со гробните прилози, биле положувани во плитки гробни јами.

Слика 9 - Лок. Присои, Сонда 1, поглед од исток

Во римскиот период покојниците се положувале во оформени гробни конструкции од типот „циста“, најдоцна до III век. Откриените движни наоди, во и околу гробовите, го потврдуваат континуитетот на користење на просторот во наведниот временски интервал за погребување од страна на жителите на сè уште за нас непозната населба која егзистирала во поширокиот простор.

Вториот пункт каде се истражуваше е локалитетот Присои, на околу 300 м северно од селото Прилепец, односно на самиот негов северен влез. Просторот претставува поголемо вештачко возвишување - тумул, кој во еден дел е уништен со тешка механизација при трасирање на земјена патна комуникација која води кон манастирот Св. Никола.

На приближно највисокиот дел од тумулот, каде површински се забележуваа врвови на три масивни, вертикално вкопани во земја долгнавести камења, се постави Сонда 1 со димензии 5 x 4 м. Во северниот дел од сондата, на релативно мала просечна длабочина од околу 0,25 - 0,30 м, се најде на редок слој на гараж врз црвеникава земја. Пронајдени се неколку вредни движни наоди: бронзена фибула "малозаиски" тип (Сл. 8, 2), конусен сребрен приврзок (Сл. 8, 3), бронзена кружна алка, бронзена монета на фригискиот град Кибира и бронзена монета на античко македонскиот крал Касандар (Сл. 8, 4). Овие наоди припаѓале на погребувања со кремација извршени во раноантичкиот и хеленистичкиот период.

Во јужниот дел од сондата се открија трите масивни камења, при што на мала длабочина од околу 0,10 - 0,15 м се најде на насип од камења. По нивното отстранување се открија две гробни јами издлабени во здравецата, со долгнавести форми и површински оградени со камења. Гроб 1 е со ориентација исток - запад, додека Гроб 2 е со ориентација север - југ (Сл. 9). Иако во нив не се евидентирани движни наоди кои би упатиле на нивна хронолошка датација, според начинот на оформување, веројатно биле, дел од погребувања во раноантичкиот период, односно во V и IV пред н.е.¹³ Евидентирањето на овој нов археолошки локалитет во атарот на селото Прилепец претставува мошне значајно сознание кое упатува на поран период на користење на овој простор за погребување, како и можно населбинско егзистирање во раната антика.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Вулић Н., 1931, Споменик LXXI, Српска краљевска академија, Београд.
2. Vuckovic Todorovic D., 1958, Ostava grckog novca iz s. Prilepec kod Prilepa, Glasnik MKD 1, 12, Скопје.
3. Кепески К., 1971, Прилеп и Прилепско низ историјата, книга прва, Прилеп.
4. Кепески К., 1987, Монети на македонските кралеви во збирката на прилепскиот музеј, Macedoniae acta archaeologica 7-8, Скопје.
5. Кепески К., 1988, Автономни монети на македонските градови од збирката на прилепскиот музеј, Macedoniae acta archaeologica 9, Скопје.
6. Лилчиќ В., 1996, Потрага по градот Пелагонија, Македонско наследство 1, Скопје.
7. Лилчиќ Адамс В., Јакимовски А., 2016, Висока и Старо Бонче, УЗКН, Скопје.

¹³ Mikulcic I., 1966, 60, 61, T XXII, 31, TXXIII, 32b; Лилчиќ Адамс В., Јакимовски А., 2016, 27-31; Без исклучок, сите откриени гробни конструкции датирани во овој период на некрополата кај село Беранци и некрополите во рамките на комплексот на археолошки локалитети Старо Бонче кај село Бонче, оформени се на идентичен начин.

8. Mikulcic I., 1966, Pelagonija u svetlosti arheoloskih nalaza od egejske seobe do Augusta, DISS III, Скопје - Београд.
9. Микулчиќ И., 1973, Остава на тетрадрахми од Д. Егри и преглед на други монетни наоди од V-II век пр.н.е во Македонија, Годишен зборник на Филозофски факултет, Кн.25, Скопје.
10. Микулчиќ И., 1999, Антички градови во Македонија, Скопје.
11. Микулчиќ И., 2011, Големи археолошки откритија, Охрид.
12. Темелкоски Д., 2011, Бронзени статуетки на богот Меркур во Завод и Музеј Прилеп, Macedoniae acta archaeologica 20, Скопје.
13. Темелкоски Д., 2012, Античко македонски локалитети во прилепскиот регион, Зборник на трудови 16, Завод, Музеј и Галерија - Битола.

РЕЗИМЕ

Во 2016 година се реализираа истражувања на две археолошки наоѓалишта во атарот на селото Прилепец. Локалитетот Долиште во стручната литература е познат како наоѓалиште со населбински карактер и простор за погребување, кој егзистирал во хеленистичкиот и римскиот период. Во минатото со површински рекогносцирања, како и од страна на мештаните на двете соседни села Прилепец и Волково, пронајдени се особено значајни движни наоди, меѓу кои, сскако, највреден наод претставува депото од 208 сребрени тетрадрахми на македонски и пајонски кралеви. Со истражувањата евидентирани се неколку пунктови каде биле вршени погребувања. Според откриените движни наоди, во и околу гробовите (накит, керамички садови, монети, орудија), се потврди копт-нуитетот на користење на поширокиот простор од V-IV век пред н.е. до III век за погребување од страна на жителите на сè уште за нас непозната населба која егзистирала во тој простор. Новина претставува откривањето на локалитет пред самиот северен влез во селото Прилепец, именуван според топонимот Присои. На оваа локација откриен е еден сегмент од некропола во која се вршеле погребувања во раноантичкиот и во хеленистичкиот период.

SUMMARY

In 2016, research was carried out on two archaeological sites in the area of the village of Prilepec. The site of Dolishte in the professional literature is known as a settlement with dwelling character and a place for burial, which existed in the Hellenistic and Roman period. In the past, with surface recognition, as well as by the locals from the two neighboring villages Prilepec and Volkovo, significant movable findings were found, among which, the most valuable finding is the depot of 208 silver tetradrachms of Macedonian and Paionian kings. Those explorations have recorded several locations where burials were performed. According to the detected movable findings, in and around the graves (jewelry, ceramic vessels, coins, tools), the continuity of using the wider area from the V-IV century BC was confirmed. until the III century for burial by the inhabitants of an still unknown settlement that existed in that space The novelty is the discovery of a site before the very northern entrance to the village of Prilepec, named after the toponims Prisoi. On this site, a segment of a necropolis was discovered in which burials were performed in the early Antique and Hellenistic periods.

Александар МИТКОСКИ¹

КУЛТНИ ПРЕДМЕТИ ОД ВРЕМЕТО НА ЕНЕОЛИТОТ ОД ПРАИСТОРИСКАТА ЗБИРКА НА Н.У.ЗАВОД И МУЗЕЈ - ПРИЛЕП

Апстракт: Во праисториската збирка на Н.У.Завод и Музеј, Прилеп, покрај бројниот движен археолошки материјал од времето на енеолитот, се наоѓаат и повеќе предмети со култна намена, култни садови, модели на куќи, култни масички – жртвеници, и керамички модели на лебови. Истите се добиени по пат на археолошки рекогносцирања и археолошки истражувања а потекнуваат од повеќе локалитети кои во овој временски период egzистирале на просторот на прилепскиот дел на Пелагонија и Мариово.

Клучни зборови: Пелагонија, Мариово, енеолит, култни садови, модели на куќи, култни масички – жртвеници, керамички модели на лебови.

Меѓу бројниот движен археолошки материјал со кој располага праисториската збирка на Н.У.Завод и Музеј, Прилеп се наоѓаат и поголем број на предмети поврзани со духовниот живот, култот и религијата на заедниците кои ги наследувале овие простори во времето на енеолитот. Во дадена ситуација станува збор за: култни садови, модели на куќи, култни масички – жртвеници и керамички модели на лебови.

Истите се добиени по пат на археолошки истражувања, пред сè на локалитети кои се наоѓаат на просторот на Пелагонија: Могила село Сенокос,² Крушеанска Чука село Врбјани,³ Големи Камен село Лопатица,⁴ Маркови Кули, Прилеп⁵ и Градиште село Дебреште⁶ како и во Мариово на локалитетот Трештена Стена село Манастир.⁷ Одреден број од нив се добиени и по пат на археолошки рекогносцирања извршени на локалитетите: Присой село Кутлешчево во 1956 година, Палатица село Штавица во 2000 година, Каракамен село Шелеверци во 2012 година, Тумба село Боротино во 2016 година, а во Мариово на локалитетот Градиште, село Манастир во 1999 година.

¹ Археолог, кустос советник, Александар Миткоски, Н.У. Завод и Музеј, Прилеп, ул. Александар Македонски бр. 142, amitkoski@yahoo.com

² Темелкоски Д. - Миткоски А, 2006, 55

³ Темелкоски Д., 1999, 33

⁴ Темелкоски Д. - Миткоски А, 2008, 115

⁵ Цотливи Е., 1990, 63

⁶ Vabić, 1965, 62

⁷ Миткоски А., 2011, 125